

חמרון חבית 'יסודות'

מורים לאזרחות- מחפשים רעיונות לדיונים בשיעורי זום ?

הנה קצת מחשבות בימי קורונה- על דמוקרטיה, דיקטטורות ועל התנגשות בין זכות האזרחים לבריאות ולטיפול רפואי נאות לזכויות אזרח אחרות:

אמש, הזדעזעו רבים בישראל מן ההצעה לעקוב באמצעות טלפונים סלולריים אחרי אזרחים שאמורים להימצא בבידוד וממקרים של מעצר וענישה כלפי אזרחים שהפרו את תנאי הבידוד.

באיטליה, מדינה דמוקרטית אף היא, כבר הוגבלה התנועה על 60 מליון אזרחי המדינה בניסיון למנוע את התפשטות הנגיף ולצמצם את מספר המתים ממנו שעולה מיום ליום.

בסין, שאינה מתנהלת באופן דמוקרטי, התנהל הטיפול בוירוס הקורונה באופן אחר לחלוטין: לאחרונה, אמנם דווחה שם שליטה בוירוס וירידה במספרי המתים והנדבקים אך לשם כך נקטה הממשלה הסינית בצעדים דרסטיים ביותר וביניהם הטלת סגר על קרוב ל-60 מיליון תושבים ובידוד קפדני והגבלת נסיעות על מאות מיליונים אזרחים וזרים ברחבי המדינה העצומה. כל זאת כמובן תוך פגיעות קשות בחירות האדם ובפרנסת האזרחים. תושבים בסין הוכנסו לבידוד באופן כפוי, הבידוד נאכף ביד קשה ולעיתים אף באכזריות רבה.

המציאות הזו מעלה את השאלה-

האם בשם השמירה על בריאות הציבור כולו מותר, ראוי, מוסרי לפגוע בזכויות רבות אחרות של אזרחים ?

ארגון הבריאות הבינלאומי הציב את נושא הבריאות כזכות יסוד העומדת בפני כל בן אדם בעולם. זכות זו נוסחה ב"הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם", אשר התקבלה באו"ם ב-10 בדצמבר 1948 : בזו הלשון: כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה, לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו. לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי, שירותים סוציאליים כדרוש, לזכות לביטחון במקרה של אבטלה, מחלה, אי-כשירות לעבודה, התאלמנות, זקנה או מחסור אחר בנסיבות שאינן תלויות בו".

ישראל הציבה את הזכות לבריאות כחובתה ואחריותה של המדינה ליצירת התנאים המבטיחים את מימושה של זכות זו לכל תושבי ישראל באמצעות "חוק זכויות החולה" שפורסם בשנת 1966- המבטיח טיפול רפואי דחוף לכל אדם ללא התניית תשלום כן באמצעות "חוק ביטוח בריאות ממלכתי" בשנת 1995 שנועד להגדיר את מחויבות קופות החולים למתן שירותי בריאות למבוטחים על בסיס עקרון השוויון לכל התושבים.

לא זו המציאות בכל המדינות הדמוקרטיות !

יחד עם זאת, מתקיים כל העת ובמיוחד בימים הקשים העוברים עלינו מאז תחילת מרץ 2020, דיון חברתי ופוליטי בשאלת מידת אחריותה של המדינה לבריאות אזרחיה השאלה מתחדדת עוד יותר כאשר זכויות הפרטים וזכות הציבור כולו לבריאות ולטיפול רפואי נאות מתנגשות בזכויות אזרח אחרות כמו – חופש התנועה, חופש העיסוק, הזכות להתכנס ועוד רבות אחרות.

אם נרחיב מעט את השאלה מעבר לדיון הבריאותי הרלבנטי נוכל לשאול – האם יש מצבים שבהם פגיעה מסוימת בזכויות האזרח במדינה דמוקרטית תהיה מוצדקת כדי להגן על זכויות או על ערכים אחרים? מקרים נוספים שמעלים את הדילמה הזו הם – שלילת חירות התנועה, פגיעה בפרטיות ואף ענישה חמורה או מאסר של אנשים כדי שלא יפגעו בשלומם או בביטחונם של אנשים אחרים.

עוד שאלה עקרונית ומערערת שמעלה ההשוואה בין ההתמודדות עם וירוס הקורונה בישראל ובאיטליה לעומת סין היא:

האם במצבי משבר יש לדמוקרטיה יתרון או דווקא חיסרון בהשוואה למדינות שאינן דמוקרטיות?

באיזה סוג מדינה הייתם מעדיפים לחיות במצב משבר מסוג זה ומדוע?